

ORTAKARADENİZ
İNOVASYON STRATEJİSİ

SMART
SPECIALIZATION
STRATEGY

AR-GE MERKEZLERİ

BİLGİ NOTU

(Aralık 2018)

www.oka.org.tr

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	4
GENEL BAKIŞ VE MEVZUAT	5
AR-GE MERKEZİNE SAHİP VEYA AR-GE FAALİYETİ YÜRÜTEN FİRMALARA YÖNELİK SAHA ÇALIŞMASI: ANKET VE ZİYARETLER	10
DEĞERLENDİRME / NOTLAR / SONUÇ	12

GİRİŞ

Ülkemiz, ekonomik büyüme modelini temel olarak, üretimde yerli katma değer in yükseltilmesi ve sürdürülebilir üretime imkân veren daha yüksek teknoloji bir ürün desenine geçilmesi amacı üzerine kurgulamaktadır. Bu model uygulamaya geçirilebildiği takdirde; küresel değer zincirinin daha üst basamaklarına çıkılacak, sektör içi verimlilik düzeyleri artacak, rekabet gücü daha yüksek, ithalat bağımlılığı daha düşük ve dünya pazarlarında ihracat payını yükseltebilen bir üretim yapısına ulaşılabilecektir.

Özel sektörün Ar-Ge faaliyeti gerçekleştirerek bilgiye dayalı üretim gerçekleştirilmesi ve üretimini ticarileştirerek markalaşabilmesi rekabet gücünün ve ekonomik büyümenin devamı için büyük öneme sahiptir. Bu modelin hayata geçirilebilmesi için özellikle özel sektörün Ar-Ge'ye yatırım yapması gerekmektedir. Ar-Ge merkezleri de ülkemizin ve bölgemizin gelişimi noktasında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından sayısının artması öngörülen çalışma birimlerinin başında gelmektedir.

Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018): Onuncu Kalkınma Planı Ar-Ge ve yenilik politikasının temel amacı; teknoloji ve yenilik faaliyetlerinin özel sektör odaklı artırılarak faydaya dönüştürülmesine, yeniliğe dayalı bir ekosistem oluşturularak araştırma sonuçlarının ticarileştirilmesine ve markalaşmış teknoloji yoğun ürünlerle ülkemizin küresel ölçekte yüksek rekabet gücüne erişmesine katkıda bulunmaktır.

Türkiye Sanayi Stratejisi (2015-2018): Politika 1: Sanayide teknolojik dönüşüm gerçekleştirilecektir. "Yenilikçi Üretim, İstikrarlı Yüksek Büyüme"nin gerçekleştirilebilmesi için Türk Sanayi yapısının yüksek teknoloji ürünler üreten bir yapıya dönüşümünün sağlanması gerekmektedir. Bu bağlamda Ar-Ge, firmalarımızın yenilikçi üretim yapmaları için en önemli araçlardan birisi olacaktır.

GENEL BAKIŞ VE MEVZUAT

Ar-Ge ve inovasyon günümüzde rekabetin vazgeçilmez unsurlarından biri haline gelmiştir. Etkin Ar-Ge teşvikleri ile sanayisi desteklenen ülkeler Dünya Rekabet Sıralamasında en üst seviyelerde yer almaktadır. Ülke olarak beklentimiz; yapılan Ar-Ge çalışmalarının ülkemize ekonomimizde katma değer yaratacak, uluslararası pazarda rekabet gücümüzü artıracak ileri teknoloji içeren ürünler olarak dönmesidir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı; özel sektörde, Ar-Ge ve yenilik yoluyla ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulması için teknolojik bilgi üretilmesini, üründe ve üretim süreçlerinde yenilik yapılmasını, ürün kalitesi ve standardının yükseltilmesini, verimliliğin artırılmasını, üretim maliyetlerinin düşürülmesini, teknolojik bilginin ticarileşmesini, rekabet öncesi işbirliklerinin gelişmesini, teknoloji yoğun üretim, girişimcilik ve bu alanlara yönelik yatırımlar ile Ar-Ge'ye ve yeniliğe yönelik doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülkeye girişinin hızlandırılmasını, Ar-Ge personeli ve nitelikli işgücü istihdamının artırılmasını desteklemek ve teşvik etmek amacıyla 5746¹ sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunu yayımlamıştır.

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, <https://agtm.sanayi.gov.tr/Agm/ArgeDetay>

Bu kanuna ek olarak Resmi Gazetenin 10 Ağustos 2016 tarih ve 29797 sayısında "Araştırma, geliştirme ve tasarım faaliyetlerinin desteklenmesine ilişkin uygulama ve denetim yönetmeliği" de ilave edilmiştir.²

Ar-Ge Merkezi Başvurularında Aranılan Temel Şartlar nelerdir?

1. Ar-Ge merkezlerinde **en az 15 tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli** istihdam edilmesi (tam zamanlı ve yarı zamanlı çalışanların zaman toplamı 15 veya daha büyük olacaktır),
2. Ar-Ge merkezlerinin Kanun kapsamındaki Ar-Ge faaliyetlerinin yurt içinde gerçekleştirilmesi,
3. Başvuru yapan işletmenin; yeterli Ar-Ge yönetimi ile teknolojik varlıklar, Ar-Ge insan kaynakları, fikrî haklar, proje ve bilgi kaynakları yönetim yeteneği ve kapasitesinin bulunması,
4. Ar-Ge merkezlerinin, Ar-Ge ve destek personelinin Ar-Ge merkezinde çalıştığı fiziki kontrolünü yapacak mekanizmalara sahip olması,
5. Ar-Ge merkezlerinin konusu, süresi, bütçesi ve personel ihtiyacı tanımlanmış Ar-Ge ve yenilik program ve projelerinin bulunması,
6. Ar-Ge merkezlerinin ayrı bir birim şeklinde örgütlenmiş ve tek bir yerleşke veya fiziki mekân içinde yer alması,

* İşletmelerin, organizasyon yapısı içinde ayrı bir birim şeklinde örgütlenmiş birden fazla Ar-Ge merkezinin bulunması durumunda, her Ar-Ge merkezi için ayrı başvuru yapılır.

* Münhasıran Ar-Ge faaliyetinde bulunmak üzere Ar-Ge merkezi kuracak işletmeler için Türkiye'de ayrıca üretim ya da ticaretle iştigal eden bir işyerinin olması şartı aranmaz.

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, <https://agtm.sanayi.gov.tr/Agm/FaqList>

1 <https://agtm.sanayi.gov.tr/Upload/SingleFile/Dosya-768-278.pdf>

2 <https://agtm.sanayi.gov.tr/Upload/SingleFile/Dosya-246-943.pdf>

Not: **Ar-Ge personel sayısı 30** olarak uygulanacak sektörler aşağıdaki gibidir: ³

a) C - İmalat başlığı altında yer alan:

29.10 Motorlu kara taşıtlarının imalatı

29.10.01 Kamyonet, kamyon, yarı römorklar için çekiciler, tankerler, vb. karayolu taşıtlarının imalatı

29.10.02 Otomobil ve benzeri araçların imalatı

29.10.03 Motorlu kara taşıtlarının motorlarının imalatı (motorların fabrikada yeniden yapımı dahil)

29.10.04 Minibüs, midibüs, otobüs, trolleybüs, metrobüs, vb. yolcu nakil araçlarının imalatı

29.10.07 -Özel amaçlı motorlu kara taşıtlarının imalatı (amfibi araçlar, çöp kamyonu, yol temizleme araçları, zırlı nakil araçları, mikserli kamyon, vinçli kamyon, itfaiye aracı, ambulans, motorlu karavan vb.)

30 Diğer ulaşım araçlarının imalatı bölümü altındaki aşağıdaki sınıflar

30.30 Hava taşıtları ve uzay araçları ile bunlarla ilgili makinelerin imalatı

30.40 Askeri savaş araçlarının imalatı

30.99 Başka yerde sınıflandırılmamış diğer ulaşım ekipmanlarının imalatı

Ar-Ge Ve Yenilik Sayılmayan Faaliyetler Nelerdir?

Aşağıda sayılan faaliyetler, bu Yönetmeliğin uygulanmasında Ar-Ge ve yenilik faaliyeti kapsamında değerlendirilmez:

a) Pazarlama faaliyetleri, piyasa taramaları, pazar araştırması ya da satış promosyonu,

b) Kalite kontrol,

c) Sosyal bilimlerdeki araştırmalar,

ç) Petrol, doğalgaz, maden rezervleri arama ve sondaj faaliyetleri,

d) İlaç üretim izni öncesinde en az iki aşaması yurt içinde gerçekleştirilmeyen klinik çalışmalar ile üretim izni sonrasında gerçekleştirilen klinik çalışmalar,

e) Bir Ar-Ge projesi kapsamında olmaksızın icat edilmiş ya da mevcut geliştirilmiş süreçlerin kullanımı,

f) Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerine yönelik olmayan şekil, renk, dekorasyon ve benzeri estetik ve görsel değişiklikleri içeren biçimsel değişiklikler,

g) Programlama dilleri ile işletim sistemleri hariç olmak üzere, internet sitelerinin ve benzerlerinin hazırlanmasına yardımcı mevcut yazılımların kullanılması suretiyle yapılan yazılım geliştirme faaliyetleri,

ğ) Yazılımlara ilişkin, bilimsel veya teknolojik ilerlemeler veya teknolojik belirsizliklerin çözülmesini içermeyen olağan ve tekrarlanan faaliyetler,

h) Kuruluş ve örgütlenmeyle ilgili araştırma giderleri,

ı) Üretim ve üretim altyapısına yönelik yapılan yatırım faaliyetleri, ticari üretimin planlanması ve seri üretim sürecine ilişkin harcamalar,

³ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/08/20170817-21.pdf>

- i) Numune verilmek amacıyla prototiplerden kopyalar çıkarılıp dağıtılması ve reklam amaçlı tüketici testleri,
- j) Bir Ar-Ge projesi kapsamında olmaksızın yeni süreç, sistem veya ürün ortaya konulmasına hizmet etmeyen doğrudan veya gömülü teknoloji transferi,
- k) Ar-Ge ve yenilik faaliyetleriyle geliştirilen ürüne veya sürece ilişkin fikrî mülkiyet haklarının edinimi dışında bu hakların korunmasına yönelik faaliyetler.

5746 Sayılı Kanun Kapsamında Sağlanan Teşvik ve Destekler Nelerdir?

1. Ar-Ge indirimi: Ar-Ge Merkezleri, proje faaliyetleri kapsamında yaptıkları harcamaların %100'ünü Kurumlar Vergisi matrahından indirebilmektedir.
2. Gelir vergisi stopajı teşviki: Ar-Ge merkezlerinde çalışan Ar-Ge ve destek personelinin; bu çalışmalarını karşılığında elde ettikleri ücretlerinin doktoralı olanlar ile temel bilimler alanlarından birinde en az yüksek lisans derecesine sahip olanlar için yüzde doksan beşi, yüksek lisanslı olanlar ile temel bilimler alanlarından birinde lisans derecesine sahip olanlar için yüzde doksanı ve diğerleri için yüzde sekseni gelir vergisinden müstesnadır.
3. Sigorta primi desteği: Ar-Ge personeli ile destek personelinin Kanun kapsamındaki faaliyetleri karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden hesaplanan sigorta primi işveren hissesinin yarısı, Maliye Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanır.
4. Damga vergisi istisnası: Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri için Kanun kapsamındaki her türlü Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerine ilişkin olarak düzenlenen kâğıtlardan damga vergisi alınmaz.
5. Gümrük Vergisi İstisnası: Kanun kapsamında yürütülen Ar-Ge, yenilik projeleri ile ilgili araştırmalarda kullanılmak üzere ithal edilen eşya, gümrük vergisi ve her türlü fondan, bu kapsamda düzenlenen kâğıtlar ve yapılan işlemler damga vergisi ve harçtan istisnadır.
6. Temel Bilimler Desteği: Temel bilimler alanlarında en az lisans derecesine sahip Ar-Ge personeli istihdam eden Ar-Ge merkezlerine, bu personelin her birine ödedikleri aylık ücretin o yıl için uygulanan asgari ücretin aylık brüt tutarı kadarlık kısmı, kamu personeli hariç olmak üzere iki yıl süreyle, Bakanlık bütçesine konulacak ödenekten karşılanır.

Öğretim Elemanları Ar-Ge Merkezlerinde Görev Yapabilir mi?

Öğretim elemanlarından Ar-Ge veya tasarım merkezlerinde gerçekleştirilen faaliyetlerde araştırmacı, tasarımcı ya da idari personel olarak hizmetine ihtiyaç duyulanlar, üniversite yönetim kurullarının izniyle tam zamanlı veya yarı zamanlı olarak görevlendirilebilirler.

KÜSİ Çalışma Grubu

- Ülkemizin Ar-Ge ve inovasyon kapasitesinin artırılması
- Üniversite ve sanayinin etkin bir şekilde birlikteliğinin sağlanması
- Üniversitelerde üretilen bilginin sanayiye aktararak sanayi profiline orta yüksek ve yüksek teknolojili alanlara çevrilmesi amacıyla

- Paydaşların kamunun Ar-Ge ve inovasyon destekleri hakkında bilgilendirilmesi
- Sanayinin ihtiyaçları doğrultusunda ilgili öğretim üyelerinin özel sektör kuruluşlarına yönlendirilmesi
- Ulusal/bölgesel/iller bazında KÜSİ planlarının hazırlanarak gerekli faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ve takibinin yapılması fonksiyonlarını kurumsal bir yapıda yerine getirmek üzere Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (eski adı bünyesinde 25.06.2014 tarihinde, KÜSİ Çalışma grubu oluşturulmuştur. KÜSİ Çalışma Grubu 81 ilde, 96 temsilciden oluşmaktadır.

KÜSİ Çalışma Gruplarının da en büyük amaçları illerde Ar-Ge merkezi potansiyeli olan firmaları ziyaret edip; bu konuda istekli olan firmalara gerekli bilgileri vermektir.

İNOVASYON KARNESİ

Inovasyon Karnesi yoluyla Ar-Ge merkezi olmayı hedefleyen firmaların güçlü ve zayıf yanları ortaya çıkmaktadır. Bu testin sonucunda KÜSİ Çalışma Grubunun yönlendirmesiyle firmaya bir yol haritası çıkarılabilmektedir.

<http://usimpinovasyonkarnesi.com.tr/> web adresindeki soruları içeren anket; uluslararası örneklerden de yararlanılarak ülkemizdeki firmaların Ar-Ge ve inovasyon konularında kendi kendilerini değerlendirebilecekleri, ilgili konulardaki toplam 24 parametre ile mevcut durumlarını görebilecekleri bir "inovasyon öz değerlendirme" çalışmasıdır.

Inovasyon karnesi ölçüm parametrelerine ise <http://usimpinovasyonkarnesi.com.tr/wp-content/uploads/2017/06/parametreler.pdf>

TR83 Bölgesi KÜSİ Temsilcileri (2018 Yılı Ekim İtibariyle)

İller	Üniversite	İsim
Amasya	Amasya Üniversitesi	Doç. Dr. Arif GÖK
Çorum	Hitit Üniversitesi	Prof. Dr. İrfan KURTBAŞ
Samsun	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Doç. Dr. Kemal YILDIZLI
Tokat	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Prof. Dr. Sefa TARHAN

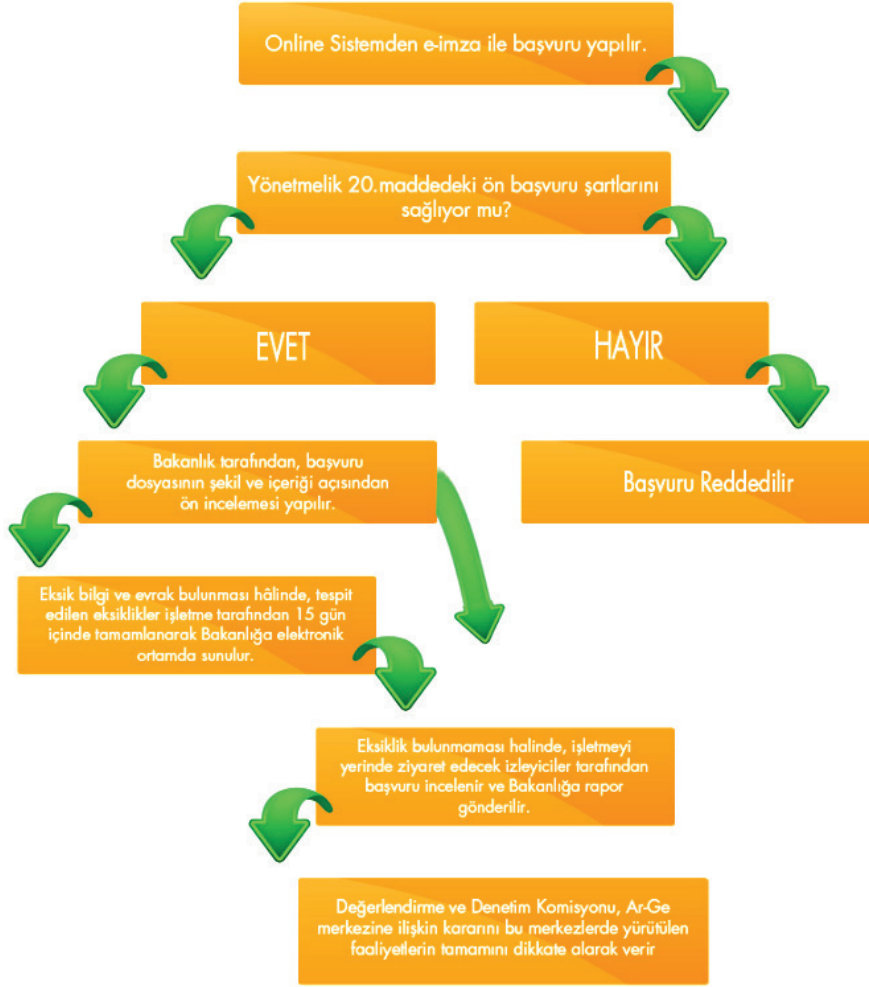
TEKNOLOJİK ÜRÜN DENEYİM BELGESİ

Ar-Ge merkezi olmanın avantajlarından birisi de **TÜR (Teknolojik Ürün Deneyim Belgesi)** alabilmektir.

TÜR Belgesi; Teknoloji merkezi işletmelerinde, Ar-Ge merkezlerinde, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen Ar-Ge ve yenilik projelerinde, rekabet öncesi iş birliği projelerinde ve teknogirişim sermaye desteklerinden yararlananlara, yararlandıkları destekler çerçevesinde yürüttükleri proje sonucu ortaya çıkan mal ve hizmetlerin ve bunlar dışında özkaynaklarla geliştirilmiş ve değerlendirilmesi için gerekli usulleri Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca belirlenen ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu tarafından Ar-Ge projesi neticesinde ortaya çıktığı belgelendirilen ürünlerin piyasaya arz edilmesinden sonra proje sonucu ortaya çıkan hizmetler ile yerli malı belgesine sahip ürünler için Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Kurumca belirlenen esaslar çerçevesinde düzenlenen ve piyasaya arz tarihinden itibaren beş yıl süreyle kullanılabilir olan belgelerdir.

Kaynak: <https://turbelgesi.sanayi.gov.tr/Agtm/FaqList>

Yol Haritası

TR83 BÖLGESİNDEKİ Ar-Ge MERKEZLERİ

Ar-Ge MERKEZİNİN ADI	SEKTÖR	İL
Silverline Endüstri ve Ticaret A.Ş.	Dayanıklı Tüketim Malları	Amasya
Çağıl Makina San. ve Tic. A.Ş.	Makine ve Teçhizat İmalatı	Çorum
Ece Banyo Gereçleri San. ve Tic. A.Ş.	Cam ve Seramik Ürünleri	Çorum
Sampa Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.	Otomotiv Yan Sanayi	Samsun
Samsun Yurt Savunma Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Savunma Sanayi	Samsun

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, <https://btgm.sanayi.gov.tr/ServiceDetails.aspx?dataID=113>

(01.11.2018)

2018 Yılı Kasım ayı itibariyle TR83 Bölgesi'ndeki Ar-Ge Merkezi sayısı 5 olup bu sayı, ülke genelinde 961'dir. Bu kapsamda, Bölgenin bu konuda oldukça geride olduğu görülebilmektedir.

✓ 10.10.2018 tarihinde Çorum'da Çağıl Makina ve Alapala Makina firmaları ziyaret edilmiş olup Ar-Ge merkezleri; sektörel işbirlikleri konularında görüş alışverişi yapılmıştır.

✓ 22.10.2018 tarihinde Tokat'ta Teknomer Harita, Airchip Teknoloji, BAMEP Mühendislik firmalarıyla Teknopark'ta bir toplantı gerçekleştirilmiş; Çalışkan Makine ve Fener Makine firmaları ziyaret edilmiş olup Ar-Ge merkezleri; sektörel işbirlikleri konularında görüş alışverişi yapılmıştır.

✓ 13.11.2018 tarihinde Samsun'da SAMPA Otomotiv firmasıyla bir toplantı gerçekleştirilmiş; Ar-Ge merkezleri; sektörel işbirlikleri konularında görüş alışverişi yapılmıştır.

DEĞERLENDİRME / NOTLAR / SONUÇ

- ✓ Sipariş usulü **butik üretim** (terzi usulü) yapan firmalar için Ar-Ge merkezi önemli bir **esneklik** kazandırmaktadır.
- ✓ Halihazırda Ar-Ge merkezi olma şartlarını sağlayan firmalar, **Ar-Ge merkezi olmanın avantajlarından** yararlanmak için kanunda yer alan şartlar doğrultusunda gerekli prosedürü yerine getirmektedir.
- ✓ Ar-Ge merkezleri; hem fiziki alan; hem yapılan projeler, hem de insan kaynakları anlamında yapılanmayı gerektirmekte, bu da firmalara daha **katma değerli yapılar** olması konusunda bir yol haritası sağlamaktadır.
- ✓ Firmaların Ar-Ge merkezleri haline gelmesi ve bu merkeze sahip olanların daha katma değerli çalışmalar yapabilmeleri için **"Ar-Ge çalışma grubu" / yerel aksiyon sektörel çalışma grubu** kurulabilir ve kurulanların sürdürülebilirliği sağlanmalıdır.

- ✓ **KÜSİ Çalışmalarının** devamı önem arz etmektedir. KÜSİ İl Temsilcileri liderliğinde Ar-Ge merkezlerinin sayısının artması, Bölge kalkınmasına katkı sağlayacaktır.
- ✓ Üniversitelerde kurulu Ar-Ge kapasitesinin yalnızca akademisyenler tarafından değil, **özel sektör tarafından kullanımının sağlanmasını** kolaylaştıracak adımlarla ilgili çalışmalar düşünülebilir.
- ✓ Katma değeri yüksek, teknolojik gelişmeyi sürdürebilen bir sanayi düzeyinin, ülkeye/bölgeye katacağı pek çok şey vardır. Öncelikle Ar-Ge harcamalarının artırılmasının yanı sıra **bilim adamı niteliğinin yükseltilmesi** ve Ar-Ge yetenek ve eğitiminin öncelikle ele alınması gerekmektedir.
- ✓ Ar-Ge elemanlarının yetiştirilip, Ar-Ge merkezlerinde ve Teknoparklarda çalıştırılması, **Ar-Ge personel sayısını** önemli bir düzeye getirecektir.
- ✓ Ar-Ge merkezleri olan / olmayı planlayan işletmelerin yetişmiş insan kaynağını kaybetmemesi için alınacak önlemler (ekonomik, kurumsal, vb) kurumların Ar-Ge faaliyetlerinin, projelerinin **sürdürülebilirliği** açısından önemlidir.
- ✓ Ar-Ge merkezi olmak isteyen firmaların en az 15 Ar-Ge personeline ihtiyaç olduğu düşünülürse firmaların insan kaynaklarının **nitelikte olduğu gibi nicelikte de artması** gerektiği görülmektedir.
- ✓ Sektörlerin ilgili fuarlarda tanıtılarak **daha büyük pazarlarca tanıtılmalarının** sağlanması önemli hedeflerden birisi olabilir.
- ✓ Ar-Ge amaçlı mali destek programlarında, sağlanabilecek finansal desteklerde **tedarikin en azından bir bölümünün bölge içinden sağlanma zorunluğunun getirilmesi**; Ar-Ge yapan firmalar için de bir teşvik unsuru olacaktır.
- ✓ Firmalar **ulusal ve uluslararası fon kaynakları** hakkında bilgilendirilmeli, firma içerisinde proje yazma ve uygulama kapasitesi artırılmalı; böylece ar-ge faaliyetleri, uluslararası fonlarla finanse edilebilir.

ORTA KARADENİZ KALKINMA AJANSI
MIDDLE BLACK SEA DEVELOPMENT AGENCY

A Samsun Organize Sanayi Bölgesi Yaşardoğu Cad.
No: 62 Tekkeköy/SAMSUN
T 0 362 431 24 00
F 0 362 431 24 09
W www.oka.org.tr
E info@oka.org.tr
IG /okaorgtr
F /OrtaKaradenizKalkinmaAjansi

AMASYA YATIRIM DESTEK OFİSİ

Dere Mah. İğneci Baba Sk. No:30 Amasya
T. 0 (358) 212 69 66 **F.** 0 (358) 212 69 65

ÇORUM YATIRIM DESTEK OFİSİ

A. Çorum TSO Binası Karakeçili Mah. Fuar Cad. No: 2 Kat: 1 ÇORUM
T. 0 (364) 225 74 70 **F.** 0 (364) 225 74 71

SAMSUN YATIRIM DESTEK OFİSİ

Samsun Organize Sanayi Bölgesi Yaşardoğu Cad.
No: 62 Tekkeköy/SAMSUN
T. 0 (362) 431 24 00 **F.** 0 (362) 431 24 09

TOKAT YATIRIM DESTEK OFİSİ

Kabe-i Mescit Mahallesi Bekir Paşa Sokak No: 11 MERKEZ / TOKAT
T. 0 (356) 228 93 60 **F.** 0 (356) 228 97 60